

CONFERÈNCIES
INSPIRADORES,
EXPERIÈNCIES
I RESULTATS

TEIXINT ALIANCES PER AVANÇAR
EN L'EDUCACIÓ AMBIENTAL
16 i 17 NOVEMBRE
2018 GIRONA

CONGRÉS
NACIONAL
D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
2018

CIP 504:37 CON

Congrés Nacional d'Educació Ambiental (2018 : Girona, Catalunya)
Teixint aliances per avançar en l'educació ambiental : conferència
inspiradora, experiències i resultats del primer Congrés Nacional
d'Educació Ambiental / edició, coordinació i autoria: Genina Calafell,
Mercè Junyent i Anna M. Geli ; autoria dels capítols: José Manuel Gutiérrez
Bastida, José Eduardo García Díaz, Adolfo Agúndez Rodríguez. -- Girona :
Documenta Universitaria, [2020]. -- 220 pàgines : il·lustracions ; cm
ISBN 978-84-9984-530-2

I. Calafell, Genina, autor, editor literari II. Junyent i Pubill, Mercè, autor, editor literari
III. Geli, Anna M., autor, editor literari IV. Gutiérrez Bastida, José Manuel, autor
V. García Díaz, J. Eduardo, autor VI. Agúndez, Adolfo, autor
1. Educació ambiental – Congressos

CIP 504:37 CON

Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya (CC BY-NC-ND 3.0 ES)
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>

Edició, Coordinació i autoria: Genina Calafell, Mercè Junyent i Anna M. Geli.
Autoria dels capítols: José Manuel Gutiérrez Bastida, José Eduardo García Díaz, Adolfo Agúndez Rodríguez.
Comissió organitzadora del Congrés Nacional d'Educació Ambiental 2018: Genina Calafell, Francesc Domingo,
Àngel Domingo, Anna Estella, Anna M. Geli, Mercè Junyent , Blanca Martínez de Foix, Gonçal Luna, Paula Pérez,
Josep Planas, Arnau Queralt, Joan Manel Riera, Teresa Tilló, Narcís Vicens.
Coordinació tècnica de la publicació: Rizoma_Educació_Transferència de Coneixement,SL.
Col·laboració tècnica de la publicació: Diputació de Barcelona i Departament de Territori i Sostenibilitat
de la Generalitat de Catalunya.
Disseny i maquetació: Estudi Raül Campuzano.
Edició: Documenta Universitaria.
ISBN: 978-84-9984-530-2
DOI: <https://doi.org/10.33115/b/9788499845302>

Direcció del Congrés

Organitzadors

Col·laboradors

3 EXPERIÈNCIES EDUCATIVES

Les experiències que es presenten en aquest apartat són aquelles que s'han presentat al Congrés Nacional d'Educació Ambiental 2018 i que els autors i autores després de la crida a totes les experiències presentades han accedit a escriure per a la publicació. Totes elles contempnen de forma transversal l'ODS 4 (Educació de qualitat) i l'ODS 17 (Aliança pels Objectius) i l'ODS específic que es detalla en cada experiència.

3.1. Aprenentatge basat en reptes i processos de co-creació

· M. Rosa Terradellas i Piferrer rosa.terradellas@udg.edu

Paraules clau

Aprenentatge basat en reptes, cocreació, formació inicial professorat.

Objectius de l'experiència

Objectiu 1: Analitzar la viabilitat de l'aprenentatge basat en reptes (ABR) a la formació de mestres.

Objectiu 2: Dissenyar el procés de treball de l'ABR a la formació de mestres, mitjançant un procés de cocreació, amb agents externs (mestres, educadors, inspectors, tècnics) i interns (professorat UdG, estudiants).

Objectiu 3: Introduir canvis en el sistema d'avaluació.

Context de l'experiència

Els canvis soferts en els darrers anys, tant pel que fa a la globalització com en relació amb l'acompliment dels ODS a finals de 2030, ens van portar a plantejar com havíem de transformar la formació inicial de mestres. Volíem que aquesta transformació fos tant en relació amb les formes d'ensenyament i aprenentatge, així com a les competències i habilitats que els mestres havien de desenvolupar durant la seva formació inicial, per tal que poguessin donar resposta a l'acompliment de molts ODS, en especial, de l'objectiu 4, amb la finalitat que puguin promoure una educació de qualitat que sigui inclusiva i equitativa.

Per això, des dels estudis de mestre/a d'educació infantil de la Universitat de Girona (UdG), ens vam plantejar treballar des de metodologies que incidissin en aquest objectiu, i ens vam decantar per la metodologia de l'aprenentatge basat en reptes (ABR). L'ABR, que es desenvolupa bàsicament en l'àmbit de les enginyeries, ens va semblar molt útil per aplicar-lo des de l'àmbit de les ciències socials, per apropar els continguts d'aprenentatge als reptes que ens planteja l'educació actual. També ens vam proposar treballar des de processos cocreatius, implicant professionals vinculats a la pràctica educativa, amb la finalitat que ens suggerissin alguns reptes que els preocupaven. Això ens havia de permetre apropar-nos a aquesta realitat i promoure als nostres estudiants un sistema d'aprenentatge que els servís per adaptar-se a les necessitats educatives d'un món global, complex i canviant, per tal que puguin promoure una educació de qualitat útil al llarg de la vida.

ODS que inclou l'experiència

En funció dels reptes que es tractin es poden incloure molts ODS, però a nivell general i introductorri considerem els següents:

Entitats/Institucions que participen a l'aliança

Universitat de Girona, Facultat d'Educació i Psicologia
Departament d'Ensenyament, Serveis Territorials de Girona
Ajuntament de Girona, Coordinació EB Municipals
Universitat de Girona, ICE Josep Pallach
Cooperativa el Gebre

Exposició de l'experiència educativa

1. Introducció

Viure en un món global ha transformat les formes d'ensenyament i aprenentatge i, com a conseqüència, les competències i habilitats que han de desenvolupar els futurs mestres en la seva formació inicial, per donar resposta a l'acompliment de molts ODS, en especial, a l'objectiu 4, amb la finalitat que puguin promoure una educació de qualitat que sigui inclusiva i equitativa. És evident, però, que l'acompliment del conjunt d'ODS és un objectiu que afecta tots els sectors de la societat i, per tant, que cal que els diferents agents s'impliquin i treballin conjuntament per assolir plegats aquests objectius.

Per això, des dels estudis de mestre/a d'educació infantil de la UdG, ens vam plantejar transformar l'educació inicial dels mestres d'educació infantil des de dues premisses bàsiques. D'una banda, volíem treballar des de metodologies que ens permetessin resoldre problemes vinculats a la realitat des d'una perspectiva global i multidisciplinària, i que facilitessin que l'estudiantat desenvolupés competències i habilitats que incidissin en aquest objectiu. Vam optar per la metodologia de l'ABR, que ens va semblar molt útil per apropar els continguts d'aprenentatge als reptes que ens planteja l'educació actual.

D'altra banda, ens vam proposar treballar des de processos cocreatius, implicant-hi tant agents externs com interns. Així vam involucrar professionals vinculats a la pràctica educativa de diferents sectors (inspecció educativa; direcció de parvularis i d'escoles bressol, tant públiques com privades; mestres, personal educador; tècnics...). Volíem que ens suggerissin problemàtiques educatives que els preocupaven, de manera que, a la formació inicial de mestres, les poguéssim transformar en reptes formatius, que ens apropessin a una realitat que és complexa i canviant. També vam considerar implicar agents interns (professorat i estudiantat) per promoure en els nostres estudiants un sistema d'aprenentatge que els servís per adaptar-se als canvis que es trobaran en

la pràctica educativa d'un món cada vegada més global i complex, i que requereix solucions creatives, multidisciplinàries i treball en equip, que incloguin solucions per promoure una educació de qualitat útil al llarg de la vida.

2. Desenvolupament

Hem portat a terme el treball en diferents fases:

1. Anàlisi de la viabilitat de l'ABR a la formació de mestres. Repàs de la bibliografia existent sobre ABR i cocreació.
2. Sessions de cocreació amb professionals de l'educació. Es van realitzar abans d'iniciar el procés i una vegada finalitzat. Es van portar a terme amb 29 professionals de la pràctica educativa (3 membres del professorat universitat UdG; 10 mestres de parvulari; 2 caps d'estudis CEIP; 2 directores CEIP; 5 educadors d'escola bressol (de centres públics i privats); 2 directores d'escola bressol (d'un centre públic i un de privat); 1 coordinadora de les escoles bressol municipals de l'Ajuntament de Girona; 1 inspector d'Ensenyament; 1 responsable de Pràcticum d'Ensenyament, i 2 tècniques de l'ICE Josep Pallach, de la UdG).
3. Anàlisi de les competències vinculades a la professió docent per promoure entre els infants i les seves famílies una educació de qualitat, inclusiva i equitativa.
4. Definició del paper del professorat en aquest procés.
5. Disseny de les fases i criteris per desenvolupar pràctiques basades en ABR.
6. Selecció i disseny d'activitats i instruments per avaluar tant el procés com els resultats de les pràctiques realitzades. Vam dissenyar diferents rúbriques tant en relació amb el procés com al resultat.
7. Alguns dels reptes treballats amb els diferents grups d'estudiants van ser els següents:
 - Com abordem els atemptats terroristes amb infants d'educació infantil?
 - Com plantegem i desenvolupem un projecte de treball a l'aula?
 - Com dissenyem, organitzem i avaluem un ambient d'aprenentatge?
 - Com transformem les reunions amb les famílies?
 - Com tractem temes delicats amb les famílies?
 - Com impliquem les famílies a la comunitat educativa?

3. Conclusions

- Constatem que aquesta metodologia és útil per dur-la a terme en el camp de les ciències humanes i per incidir en l'assoliment dels ODS, ja que implica un treball multidisciplinari, i ens permet abordar temes globals i complexos, que poden incidir en la consecució de diversos ODS. Tal com els hem tractat nosaltres, a nivell general, bàsicament es treballen els ODS 4 i 17, però també es pot incidir en molts d'altres en funció del tema que tractem.
- Tant els agents externs (mestres, educadors, directores d'escoles, responsables polítics i administratius, etc.), com el professorat universitari, ratifiquem el sentit que té que treballin conjuntament professionals dels diferents àmbits, abans d'iniciar el procés i en haver-lo finalitzat. Aquest treball conjunt ens prepara per abordar plegats temàtiques d'interès comú i adoptar solucions conjuntes.
- Ens reafirmem en l'enriquiment que suposa triar els reptes mitjançant un procés de cocreació, amb la finalitat de focalitzar els reptes que té la realitat educativa, així com la idoneïtat del procés dut a terme.
- Considerem positiva la utilitat de les rúbriques utilitzades per avaluar el procés del treball en equip, per reforçar la pràctica reflexiva i l'autoconeixement dels nostres estudiants.
- Confirmem l'increment de l'interès i la motivació de l'alumnat per desenvolupar les seves pràctiques d'aula des de situacions vivencials, que els deixen una forta empremta i seran claus per tractar altres temes en un futur.
- Corroborem que mitjançant l'ABR s'amplia el desenvolupament de competències vinculades a la professió docent.
- Valorem la utilitat de compondre els grups de treball de manera aleatòria, per aprendre a treballar amb diversitat de persones, que és el que els espera al seu futur professional.
- Constatem que els reptes seleccionats per l'estudiantat coincideixen amb els proposats pels agents externs.
- Els participants externs han mostrat la seva voluntat d'implicar-se a avaluar la idoneïtat de les propostes desenvolupades per abordar els reptes i d'aplicar-les en els seus centres.

- Considerem que si els mestres es formen amb aquesta metodologia, que ells mateixos constaten que incrementen les seves competències professionals, estan molt més preparats per incidir en els objectius 4 i 17 dels ODS.

